

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ КРИМІНОЛОГІЧНОГО ОБЛІКУ ЗЛОЧИНІВ ЗА ДОПОМОГОЮ ЄДИНОГО РЕЄСТРУ ДОСУДОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ

20 листопада 2012 року набрав чинності Кримінальний процесуальний кодекс України (далі КПК України), приписами якого утворено електронну базу даних, відповідно до якої здійснюється збирання, зберігання, захист, облік, пошук, узагальнення даних щодо вчинених злочинів, а саме Єдиний реєстр досудових розслідувань (далі – Реєстр).

Порядок формування та ведення Реєстру регламентовано, КПК України; Положенням про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, яке затверджено наказом Генерального прокурора України № 69 від 17.08.2012 (далі Положення); Інструкцією щодо поводження з ключовими документами і носіями, яку затверджено 05 листопада 2012 року заступником Генерального прокурора України; посібником користувача Реєстром; Інструкцією про порядок приймання, реєстрації та розгляду в органах прокуратури України заяв, повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення, затвердженої наказом Генерального прокурора України від 03.12.2012 № 125; Інструкцією з діловодства в органах прокуратури України, затвердженої наказом Генерального прокурора України від 15.01.2013 № 3.

Відповідно до п. 1.3 Положення, Реєстр утворено та ведеться з метою забезпечення:

- єдиного обліку кримінальних правопорушень та прийнятих під час досудового розслідування рішень, осіб, які їх учинили, та результатів судового провадження;
- оперативного контролю за додержанням законів під час проведення досудового розслідування;
- аналізу стану та структури кримінальних правопорушень, вчинених у державі.

Таким чином, законодавець вперше в історії України створив електронну базу даних за допомогою якої, органи прокуратури України зможуть точно обліковувати злочини та вивчати стан досудового розсліду-

вання у кримінальних провадженнях, проводити аналізи та узагальнення стану злочинності в цілому та по окремим кримінологічним категоріям.

Водночас, кримінологічний облік злочинів із набранням чинності КПК України значно ускладнився і чіткого механізму та системи такого обліку немає.

Перше питання, що постає перед правозастосовною практикою сьогодні: "Чи реєструвати до Реєстру заяви і повідомлення, в яких не йде мова про злочин, якщо заявник наполягає на внесенні інформації до Реєстру за статтями кримінального Закону?"

Відповіді на вказане законодавець не дає, і єдиним логічним виходом із цієї ситуації, є доповнення КПК України та Інструкції про порядок приймання, реєстрації та розгляду в органах прокуратури України заяв, повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення, затвердженої наказом Генерального прокурора України від 03.12.2012 № 125 положеннями, які дають змогу органам досудового розслідування не реєструвати заяви і повідомлення, в яких не йде мова про порушення кримінального Закону. Значно полегшить вирішення вказаного питання якомога скоріше прийняття Верховною Радою України Закону України "Про кримінальні проступки", адже це дозволить розмежовувати поняття кримінального правопорушення та проступку.

На даний момент Реєстр переповнений кримінальними провадженнями, які не містять навіть ознак злочину, тобто "фіктивними провадженнями", що звісно, спотворює статистичні дані та не дозволяє вести точний кримінологічний облік злочинів.

Безперечно, найголовнішою проблемою, яка витікає із великої кількості "фіктивних проваджень" є переважаючість органів досудового розслідування та процесуальних керівників не потрібною, заявою роботою. До того ж, вказані прогалини у законодавстві дозволяють моделювати штучний ріст злочинності. Фактично, деякі кримінальні провадження є елементами документообігу, які необхідно вирішувати відповідно до Закону України "Про звернення громадян", як скарги, а не вносити до Реєстру.

Тимчасовим вирішенням кримінологічної сторони проблеми є включення в облік тільки кримінальних проваджень, які направлено до суду із обвинувальним актом.

Якщо вказані прогалини не будуть усунуті законодавцем, до кінця 2013 року кримінологічна наука стикнеться з тим, що до Реєстру за

звітний період буде зареєстровано таку кількість кримінальних проваджень, що перевищує населення України. Із вказаних показників буде слідувати, що кожен з жителів України, який досяг віку кримінальної відповідальності, міг вчинити хоча б один злочин.

Таким чином, сьогодні зарано казати про можливість точного кримінологічного обліку злочинів за допомогою Реєстру, адже законодавча база та нормативна база з цього питання потребує вдосконалення.

Друге питання, що постає перед правозастосовною практикою сьогодні: "Як органам прокуратури, зокрема процесуальним керівникам, здійснювати моніторинг стану дотримання законності при провадженні досудового розслідування, кримінологічні аналізи, узагальнення в той час, як 99% прокурорів прокуратур мають обмежений доступ до списку розслідуваних проваджень в межах однієї територіальної одиниці?"

Проблема полягає у тому, що повний доступ до списків розслідуваних кримінальних проваджень, в межах однієї територіальної одиниці, мають лише керівники прокуратур та органів досудового розслідування. Безумовно, виходячи із кількості кримінальних проваджень, завантажності керівників прокуратур та органів досудового розслідування поточною роботою, неможливо якісно вивчати стан злочинності, а тим більше робити аналізи та узагальнення, одноособово щоденно контролювати законність при провадженні досудового розслідування.

Вказані прорахунки призводять до великої кількості тяганини при провадженні досудового розслідування та не дозволяють повноцінно здійснювати прокурорський нагляд та моніторинг стану злочинності.

Вирішенням вказаного питання є надання доступу прокурорам прокуратур до повних списків кримінальних проваджень – без надання права доступу до змісту провадження (фабули), щодо проваджень в яких конкретний прокурор не є процесуальним керівником.

Вказані заходи дозволять правильно організувати роботу міськрайпрокуратур щодо нагляду за досудовим розслідуванням та проводити більш ретельне вивчення стану злочинності.

Необхідно зазначити, що у електронному реєстрі кримінальних проваджень відсутня графа із зазначенням статті кримінального Закону за ознаками якої, зареєстровано кримінальне правопорушення. Даний факт, ускладнює проведення аналізу стану злочинності по категоріях. Тому, електронна база потребує якнайскоріших змін саме у цій частині.

Життєво необхідним для імплементації КПК України та Реєстру у життя є створення розгалуженої системи статистичного аналізу злочин-

ності за окремими категоріями. Зазначені заходи дозволять визначити відсоток ефективності дій слідчих підрозділів при розслідуванні кримінальних правопорушень, а органи прокуратури в свою чергу зможуть взяти під контроль зростання рівня злочинності. За допомогою вдосконаленої системи статистичного аналізу можна буде визначити групи заявників, які найбільше зазнають злочинних посягань та посилювати захист їх прав та свобод.

Крім того, за допомогою потужної системи аналізу злочинності Реєстру можна буде визначити групи людей, які більш за все схильні до вчинення того чи іншого злочину і вивчивши причини і умови, що сприяють зросту злочинності окремої категорії, розробити відповідну державну програму боротьби зі злочинністю.

Але для реалізації вказаних цілей, необхідно постійно удосконалювати Реєстр, перш за все усунувши вказані вище недоліки.

УДК 343.98 (043.2)

Осипенко І.П.,

старший викладач кафедри цивільного, господарського, кримінального права та правосуддя, Чернігівський державний технологічний університет, м.Чернігів

ТАКТИКО-ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ ОЧНОЇ СТАВКИ

Сучасні умови боротьби зі злочинністю вимагають від слідчого значної майстерності у проведенні слідчих дій. Зумовлено це, по-перше, зростанням професіоналізму злочинців, посиленням організаційних засад підготовки, вчинення та приховування злочинів; по-друге, небажанням громадян брати участь у розслідуванні або відмовою в суді від раніше даних показань; по-третє, низьким рівнем тактико-психологічної підготовки слідчих, що не відповідає сучасним реаліям.

Метою дослідження є визначення рівня ефективної та оптимальної слідчої діяльності для усунення протиріч у показаннях раніше допитаних осіб щодо встановлення істини у справі, що розслідується.

Коментована ч.9 ст. 224 КПК України містить процедуру проведення слідчим чи прокурором одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб для з'ясування причин розбіжностей у їхніх показаннях (очна ставка) [1, с. 561].